

Dr. Rifat ARAZ, **Şiir İncelemesi**, Alp Yayınları, ANKARA 2005, s.233-255; Bizim Külliye Üç Aylık Kültür ve Sanat Dergisi, Ocak-Şubat-Mart 2001, Yıl:3, Sayı:8, s.67-73

YAVUZ BÜLENT BAKİLER'İN, “ŞAŞIRDIM KALDIM İŞTE” ŞİİRİNE EDEBİ BİR YAKLAŞIM ...*Ne Olur Bir Gün Beni Kapında Olsun Dinle*”

Dr. Rifat ARAZ

Bir toplumun kültür yapısında görülen değişim ve gelişim; o toplumun, kendisine has olan temel değerlerinin muhafaza edilmesi kaydıyla, örnek kabul edilecek toplumun, insanlık yararına iyi ve güzel olan doğrularının alınması halinde kabul görür.

Türk kültür ve düşünce yapısında, son iki asır itibâriyle batıdan yenilik ve ilerçilik adına, ön kabullere ve yanlış algılamalara dayalı olarak alınan taklidî değerler, maalesef millî ve manevî dokumuzu tahrip ettiği gibi, varlığımızı da tehdit eder duruma gelmiştir.¹ Tarihi bir geçmişe ve geleneğe sahip olan şiir san'atında da teşhis edilen bu hastalık, şiirimizin şekil ve muhtevasına da sirayet etmiş, özellikle 80 sonrası şiirde Hilmi YAVUZ'un ifadesiyle 50 bin, 85 bin baskı yapan ve yok satan piyasa malı “*marka şiir ve şairlerin*” doğmasına sebep olmuştur.² Bu şairlerin, şiirimizin geleneği ve geleceği adına ortaya koydukları ve koyacakları herhangi bir kazanç yoktur. Bunun yanında, şunu da söylemek gerekir ki Cumhuriyet döneminde Türk şiiri, gerek şekilde ve gerekse muhtevada en büyük darbeyi “Garip”çilerden almıştır.

Türk şiirinde, Garip hareketi ile başlayan ve İkinci Yenicilerin bir devamı gibi görünen, ancak muhteva ve şekil yönüyle aşırıya varacak kadar kendilerini bağımsız addeden şairlerin ortaya koydukları mahsullerde, şiirin; ilham, fikir, hikmet, his, hayâl ve musiki ile var olan estetik bağları koparılmış, geçmişle alâkası kesilmiş, şiirde olması gereken şairane üslûp, arı-duru bir dil, ritim ve âhenk unsurları ortadan kaldırılmıştır. Şiirin özüne; edebî, erdemî, ilim ve irfanın yerine, edepsizlik, ahlâksızlık ve anlamsızlık gibi temeli olmayan unsurlar sindirilmiştir. Bahis konusu edilen bu kısır imgelerle san'at adına yapılan, lâkin san'attan ve onun evrenselliğinden uzak, bir kısım söz yığınları, şiir adıyla topluma, millete ve insanlığa mal edilmeye çalışılmıştır.

Şiirin bahis konusu atmosferinde; asıl amacı “mutlak hakikâti aramak”, “mutlak güzelliği” terennüm etmek olan keza, toplumun sosyal meselelerini, onun sevinç, huzur ve mutluluğu ile acı ve ızdıraplarının tercümanı olmak gibi, ağır bir görevi üstlenen hakîki şiiri bulmak zorlaşmıştır.

Günümüzde Türk şiir geleneğinden kopmadan, şiirin estetik kurallarını ve imaj dünyasını, modern bir yaklaşımla şiirlerine başarıyla taşıyan nadir şairlerimizden birisi, Yavuz Bülent BAKİLER' dir. Halk ve Divan şiirinin özelliklerini bilen, inceliklerini tanıyan ve bu kaynaklardan beslenen şair, klasik ölçülere kendisini fazla kaptırmadan, modern şiirin serbestliğiyle; ilhama, musikiye, ritme ve bedîî tefekkür unsurlarına, kendisine has bir üslûp disiplini içerisinde yer verir. Şiirlerinde, anlam ile âhengî kaynaşp, yoğrulmasında önemli bir rol üstlenen dile ve onun kullanımına gereken hassasiyeti gösteren BAKİLER, eskilerin sehl-i mümteni dedikleri bir tarzla ortaya koyduğu, kolayca söylenmiş gibi görünen oldukça sade mısralarında bile, zengin bir dil hazinesinden, titizlikle seçtiği kelimelere yüklediği anlamın, gittikçe derinleştiğine şahit oluyoruz. Mısralar üzerinde düşünüldükçe beliren ve şiirde önem

¹) Nurullah GENÇ, “80 Sonrası Şiir Üzerine Kısa Bir Değerlendirme.” *Yağmur, Kültür Sanat Edebiyat Dergisi*, Yıl:2, Sayı:8, Eylül 2000, s.21.

²) Hilmi YAVUZ, “80 Sonrası Şiir Sorgulanıyor” (Röportaj, Ayşegül YILDIZ) *Yağmur*, 8 Eylül 2000, s.16-18.

arzeden bu söyleyiş özelliği, XVI. asır Divan edebiyatının en büyük aşk şairlerinden olan Fuzûlî’ de de görülür. Nitekim, üzerinde çalıştığımız “Şaşırđım Kaldım İşte” adlı şiirde mânâ ile bütünleşen çok kuvvetli bir derûni ahenk vardır. Kelimelerde gördüğümüz ses tekrarları, mısra sonlarındaki kafiyeye ve rediflerin varlığı, keza her üç bölümde de bölümlerdeki birinci mısraların bölüm sonlarında tekrar edilmesi ve kullanılan vezin, şiirde böyle bir ahengin doğmasına sebep olmuştur. Mükemmel bir uyum içinde görülen kelimeler, sanki şiirin muhtevasını teşkil eden “aşk”ın ateşinde, birbirleriyle kaynaşmış gibidirler. Kelimelerin şekil ve anlam yapılarına taalluk eden bu uyum, şiirde estetik birliğin ve bütünlüğün ortaya çıkmasını, muhtevanın derinleşmesini sağlamıştır. Meselâ, birinci bölümde: “sözde”, “senden”, “sessiz”, “sedasız”, “sen”, “çıkıyorsun”, “serin”, “yazıyorsun”, “fırsatlarla”, “sonda”, “sözde”, “senden” kelimelerinde gördüğümüz “s” sesinin; “at’larla”, “kanat’larla”, “inat’larla”, “imbat’larla”, “fırsat’larla”, “hat’larla”, “heyhat’larla”, “at’larla” kelimelerindeki “at” tam kafiyeleri ve “larla” redifleri ile “Sözde senden kaçıyorum doludizgin atlarla” mısraının iki defa tekrarı şiirde bahis konusu edilen ahengin doğmasını sağlayan önemli unsurlardır. Şiir, hece vezninin 7+7=14’lü ölçüsü ile yazılmıştır. Lâkin birinci bölümün ilk ve son mısraını oluşturan:

“ Sözde, senden kaçıyorum / doludizgin atlarla ”

mısraında 8+7=15’li hece ölçüsü; üçüncü bölümde ise:

“ . . .
Eksilmeyen çilemsin
. . .
Çaresizim çaremsin ”

mısralarının ise 7’li hece ölçüsü ile yazıldığını görüyoruz.

Üç bölümden oluşan ve mükemmel bir konu bütünlüğünün serdedildiği “Şaşırđım Kaldım İşte” adlı şiirde, Yavuz Bülent BAKİLER’ i , önce “nefsi” ile başlayan zorlu bir iç mücadelesinin içerisinde buluyoruz. Zirâ nefiste de aynen ruh gibi, gönül gibi, insanı içten içe idare etmek isteyen, onu daima hakimiyeti altında tutmayı gaye edinen dinamik bir güç vardır. Bilahare şiirin genel yapısına sindirilen, adına ise “sevgi”, “sevda” ve “aşk” dediğimiz, anlam itibarıyla de bir kısım ayrıcalıklar gösteren, iç içe üç farklı dairedeki, yoğun bir düşünce, inanç ve duygu ikliminde gezinen şair; karşı karşıya kaldığı “sınırsızlık” ve “sonsuzluk” hakîkati karşısında, “sevginin”, “sevdanın” ve “aşkın” bir türlü çözemediği ve içinden çıkamadığı kimliğini “hayret” ve “hayranlıkla” sorgulamaya başlar.

*“ Sözde, senden kaçıyorum doludizgin atlarla
Bazen sessiz sedasız ipekten kanatlarla
Ama sen hep bin yıllık bilenmiş inatlarla
Karşıma çıkıyorsun en serin imbatlarla
Adını yazıyorsun bulduğun fırsatlarla
Yüreğimin başına noktalarla, hatlarla
Başbaşa kalyorum sonunda heyhatlarla
Sözde, senden kaçıyorum doludizgin atlarla ”*

BAKİLER’ in bu şiirinde, nefsin ve onun arzu, istek ve ihtiraslarının temelinde “kin”, “garez”, “haset” ve “kıskaçlık” gibi şahsî mülâhazalarla ortaya çıkan çığlıklar, aşırılıklar yoktur. Bir kısım eksiklikleri olmakla beraber, belli bir olgunluğa ulaştığı hissedilen bu nefsin, sahip olduğu istek ve ihtirasları dahi son derece masumanedir. Şairin, şiirin esas konusunu kapsayan “aşktan”, “doludizgin atlarla” bazen de “ipekten kanatlarla” kaçması, esasen öze taalluk eden bir kaçış değildir. Bu kaçış şairin ifadesiyle “sözde” kalmıştır.

Şiirin birinci bölümünde, birinci ve son mısra da olmak üzere iki defa tekrar edilen:

“Sözde, senden kaçıyorum doludizgin atlarla”

mısraındaki “doludizgin atlar” ile şiirin son bölümünde geçen:

“Orada ufuk çizdim, burda yanım yöremsin”

mısraındaki “ufuk çizdim” ifadelerine, aşka dair farklı anlamlar çağırırsa da, ilk bakışta Türklerin gerek İslamiyet’ten önce ve gerekse İslâm dinini kabulleriyle başlayan ve asırlarca devam eden, mekânda ilerleme, yayılma ve genişleme idealleri de yüklenmiştir.

“Bazen sessiz sedasız ipekten kanatlarla”

mısraındaki “ipekten kanatlarla” kaçmak ifadesi; yine aşk duygusuyla birlikte, vatan haline getirilen coğrafyada hak, hukuk ve adaletle tesis edilen iktisadi, sosyal ve kültürel alanlardaki yükselişi, yaşanan bir medeniyetin ortaya çıkardığı sosyal refahı da çağırılmaktadır.

Şairin, şiir boyunca adını dahi zikretmediği, ancak “yüreğinin başına noktalarla, hatlarla” adını nakşeden “aşk”tan, kendisini daima uzaklaştıran nefsinin, istek ve ihtirasları, yine bahis konusu ettiği bu aşka dayanan duyuş ve düşünüşlerdir. Mâlûm olduğu gibi, tasavvufî dünya görüşünde “aşk anlayışı”, mecazî ve hakîki aşk olmak üzere iki farklı özellik arzeder. Mecazî aşk gelip geçici olduğu halde, hakîki aşk ebedîdir. Hakîki aşk, kişinin Allah’a olan aşkını; mecazî aşk ise insana, karşı duyduğu aşkını ortaya koyar. Bakiler; bu şiirinde, mecazî aşka ağırlıklı yer vermiş olmakla birlikte, zaman zaman hakîki aşka doğru bir yöneliş de gösterir.

Mensubu olduğu milletin temel değerlerine, ülkü ve ideallerine samimiyetle bağlı olan, bu bağlılığı nesir ve şiirlerinde hayata geçiren BAKİLER; nefsinin sahip olduğu bu masumane istek ve ideallerin zaman ve mekân içerisinde zuhur etmesine, hatta asırlarca da yaşanılmışlığına rağmen niçin tedirgindir?... Şair, neyin karşısında, niçin şaşırıp kalmıştır?... Teşhis san’atıyla şahıslandırdığı ve şiir boyunca da sürekli hitap ettiği, lâkin adını dahi bir kez olsun zikretmediği “sevgi”, “sevda” ve “aşk” duygularından talep ettiği nedir?... Bunlardan velev ki söz ile de olsa, “doludizgin atlarla” ve “ipekten kanatlarla” niye kaçıyor?... Yüreğinin başına, en küçük fırsatını bile değerlendirerek adını yazan “aşk” ile “benliğinin” arasında kopan iç çatışmada niçin nefesine değil de aşka taraf olmaktadır?... Bütün bu soruların, hatta bu şiirin muhtevasında yatan buna benzer diğer soruların kısmen de olsa cevabı, şiirin bir bakıma omurgasını teşkil eden:

*“ Ne olur bir gün beni kapında olsun dinle
Öldür bendeki beni sonra dirilt kendinle”*

mısralarındaki samimi, sıcak ve içten gelen yakarışlarda bulunmaktadır. Bu derin ve güçlü mısralarda duyduğumuz ses; sanki şairin çocukluk döneminde bizzat gördüğü ve etkilendiği Mevlevî ve Rufâî dervişlerinin vecd içinde dönerken çıkardıkları uhrevî seslerin, dinmeyen yankılarını terennüm etmektedir. Bu inanç ve telakkiler, XIII. yüzyılda yaşamış mutasavvıf şairimiz Yûnus EMRE’ nin:

*“ Al gider benden benliği doldur içüme senliği
Dirliğünde öldür beni varup anda ölmeyeyin”³*

³) Faruk K. TİMURTAŞ, *Yunus Emre Dîvanı*, Tercüman 1001 Temel Eser 1, s.124.

beytinde görülen anlamın, farklı bir söyleyişidir. Bana göre; “*Öldür bendeki beni sonra dirilt kendinle*” mısraının, şiirin son bölümünün son mısralarının bulunduğu yerde zikredilmemiş olması, bu güzel şiir adına en büyük talihsizlik olmuştur. Zira, şiirde, böyle bir kompozisyon sağlanmış olsaydı, Yûnus’ un bir çok şiirinde gördüğümüz, insandan başlayan ve Hakka doğru yükselen bir aşk anlayışının, bu güzel şiirde de aynı şekliyle yansımaları görecektik. Şiirde ortaya çıkan tema; Fuzûlî’ nin, Leyla ile Mecnun Mesnevîsi’nde aşk kahramanı olan Mecnûn’ un, beşeri duygulardan sıyrılarak, ilahî aşk yolunda yok olmasını, diğer bir ifadeyle dirilişini de hatırlatmaktadır. Şair, varlığında bütün yapı ve fonksiyonları ile tecelli etmesini istediği “aşk”tan, “ben”liğini öldürmesini, sonra da diriltmesini istiyor. Bu konuda Mevlâna: “*Ölmeden evvel ölen kişi gerçekte diri olan bir ölüdür, canı arınmış bir kişi, gerçekte diri olan bir ölüdür. Canı arınmış makamı yücelmiştir*”⁴ diyor. Tasavvufî duyuş ve düşünüşte gördüğümüz bu yok oluş, var oluşun bizzat kendisidir.⁵ Bu yok oluş ve sonradan var oluşta, benliğin masumane olan ülkü ve ideallerine, bunların gerçekleşmesi yolundaki istek ve ihtiraslara yer yoktur. Zirâ “hakikî aşk”ta, millet, din, mezhep, soy, renk ve mevki gibi sınır ve sınıf farklılıkları bertaraf edilmiş, canlı cansız bütün bir kâinat aynı gözle görülmüş, aynı muhabbetle kucaklanmıştır. İslâmî tasavvufa dayanan aşka ait bu inanç, duyuş ve düşünüşlerde, canlı cansız bütün varlıklar, Allah’ın (cc) tecelli ettiği “mazhâr”larıdır.⁶ Konu hakkında mutasavvıf şairimiz Yûnus da:

*“Yetmiş iki millete kurban ol âşık isen
Tâ âşıklar safında tamam olasın sâdik”*

veya

*“Yetmiş iki milletin hem Ma’şûku ol’durur
Aşıkı ma’şûkundan ayırmaklık fâl değil”⁷*

diyerek hakikî aşka sahip olan sâlikin, ruh yönüyle Allah’tan (cc) gelen ve insan olması hasebiyle aralarında fark bulunmayan bütün bir insanlığa, kurban olmasını istiyor. BAKİLER’ in:

“Baş başa kalıyorum sonunda heyhatlarla”

diyerek, nefsinin elinden yakındığı ve o ana kadar boşa geçirdiği için ömrüne hayıflandığı nokta, böyle bir “aşk”ın yapı ve fonksiyonlarına vakıf olduğu, onun künhüne vardığı noktadır. Böyle bir ruh halinde, “milliyet” kavramının yapısı içerisinde aşırıya kaçan bir “ırkçılık” ve “ferdiyetçilik” gibi nefsanî ihtiraslar mevcut değildir. Bunların yerini; milletin bünyesinde vücut bulmuş olan tasavvuf erbabının, ruhunu ve vicdanını besleyen ahlâkî, dinî ve felsefî değerlerle mücehhez bir aşkın, bütün insanlığa ve kâinata doğru açılma iştiyâkı almıştır. Keza, Yûnus’ un sözlerinde billûrlaşan:

“Yaradılanı hoş gör-Yaradan’dan ötürü”⁸

mısraında, sınırları tamamen ortadan kaldıran, yaratılmış olan bütün varlıkları içten, karşılıksız ve samimiyetle kucaklayan derin bir aşk duygusu doldurmuştur. Aşkın İslâm dini ve İslâm tasavvufundan beslenen bin yıllık bir bilenmişlikle ve serin imbatlarla şairin karşısına çıkması, onun kapısının, kemendinin bulunması, ona bir mekân tayin etmekle izah edilebilir. Nitekim aşkın mekânı, nazar gâh-ı Huda olan gönüldür. Gönül, Yûnus’ un:

⁴) Mehmet ÖNDER, **Mevlâna, Hayatı Eserleri**, Tercüman 1001 Temel Eser, s.109.

⁵) Erzurumlu İbrahim HAKKI, **Marifetname**, (sadeleştiren:Turgut ULUSOY) İstanbul, 1980, C.2, s.4,84-85.

⁶) Ahmet KABAKLI, **Yunus EMRE**, Toker Yayınları, İkinci Baskı, İstanbul, 1972. s.95.

⁷) Ahmet KABAKLI, “**age**”, s.96-97

⁸) Ahmet KABAKLI, “**age**”, s. 95.

*“Sorun bana akli iren gönül mi yağ Kâ’be mi yağ
Ben eydürem gönül yağdır gönüldedir Hak durağı”⁹*

mısralarında ifade ettiği Hak durağıdır.

İlâhî bir cevher olan gönülde; sevginin, sevdânın ötesinde “aşk” gibi ulvi bir dinamiğin bulunması demek, onun kendi varlığını tehdit edebilecek her türlü şahsî ve dünyevî arzu, istek ve ihtiraslardan arınması, azâde olması demektir. Çünkü nefsin, bitip tükenmeyen ihtirasları köreldikçe, yerini zaman ve mekânın sınırlarını kaldıran, bütün bir kâinatı aynı şevk ve heyecanla kucaklayan “aşk” alacaktır. Nitekim Hz. Peygamber (sav) ‘in, kazanılmış bir seferden döndüklerinde ashabına: “*Küçük cihattan döndük. Şimdi büyük cihada başlayalım*”¹⁰ hadisinde, kişinin nefsiyle yapacağı mücadelenin önemine, büyüklüğüne ve dehşetine işaret edilmiştir. Nefsini öldürüp aşk makâmına erişen ve bu makâmda olgunlaşan gönül için, âlemde aşktan başka bir şey yoktur. Bu konuda Fuzûlî:

*“İlm kesbile paye-i rif’at
Arzû-yu muhal imiş ancak
Işk imiş her ne var âlemde
İlm bir kıl-ü kâl imiş ancak”¹¹*

diyerek, hakîki aşkın ilim karşısındaki bu ilâhî gücüne işaret etmiştir. BAKİLER’ in, adını yüreğinin başına yazan “aşk”tan tek isteği, benliğini öldürmesi, sonra diriltmesi ve kendi sonsuzluğunda ebedileştirmesidir.

“Öldür bendeki beni sonra dirilt kendinle”

mısraında, son derece önem arzeden ve tamamen şiirin anlamına taalluk eden girift bir nokta daha vardır. Nitekim “öldürmek”, “diriltmek” ve “yaşatmak” Hicr sûresinin 23. âyetinde: “*Ancak biz diriltiriz ve biz öldürürüz! Ve sonunda her şeye biz vâris oluruz*” hitabıyla, sadece Allah (cc)’a mahsus olan birer kuvvet ve kudret fiilleri olduğuna göre, BAKİLER’ in, velev ki “hakîki aşk” dahi olsa, bu aşka bahis konusu hususiyetleri atfetmesinin sebebi ne olabilir?... Diğer bir ifadeyle “aşk”; öldürme, diriltme ve yaşatma güç ve kudretine sahip midir?... Beni hayli meşgul eden, düşündüren, inceleme ve araştırmaya sevk eden bu soruya vereceğimiz cevap ne olmalı, nasıl olmalıdır?... Çünkü aşk, nihâyetinde; Allah (cc)’ı arama, bulma ve onda yok olma yolunda, kişiye bahşedilen sonsuz ve sınırsız bir duygu yoğunluğu; söz ile ifadesi mümkün olmayan ancak, yaşamak suretiyle ortaya çıkan ilâhî bir haldir, durumdur, lütuftur. O halde İslâm dininin güzelliklerini bilen ve tasavvuf mesleğinin bir kısım inceliklerine de vakıf olan BAKİLER, neden “aşk” dediğimiz bu soyut kavramdan böyle bir talepte bulunuyor?... Ona bu sorumluluğu yüklemesinin sebebi nedir?... Bu soruların cevabı, şiirin genel muhtevası içerisinde açıkça ortaya konulmamıştır. Acaba, aşk şehidi Hallacı Mansur’ un darağacına çekilmesine; Ahmed Yesevî’ nin 63 yaşında mezar şeklindeki çilehaneye girmesine; Muhyiddin İbn Arabî’nin katline; Mevlâna’nın, ömrünü; “hamdım, piştim, yandım” şeklinde özetlemesine; Nesimî’nin Halep’te derisinin yüzülmesine sebep olan “aşk”, BAKİLER’ in bu şiirinde soyut bir varlık olmaktan sıyrılıp, kaynağını sadece yaratıcıdan alan bir kudret olarak mı düşünülmüştür?... Yoksa; “Mevlâna’ nın tasavvuf felsefesinin bütününe aşk, güzellik, musiki ve semâ hakimdir. Mevlâna’nın bu estetik anlayışında aşk ve güzellik, Allah’ın bir yansıması ve tecellisidir; çünkü

⁹) Faruk K. TİMURTAŞ, “age”, s. 34.

¹⁰) Erzurumlu İbrahim HAKKI , **Marifetname**, c.2, s.53

¹¹) Prof. Dr. Abdulkadir KARAHAN, **Fuzûlî, (Muhiti, Hayatı ve Şahsiyeti)** MEB. Yay., İst., 1996, s.300.

ona göre bütün varlıklar Allah'tan söz eder".¹² gibi tasavvufî sözlerin tesiriyle söylenmiş bir söz müdür?.. Bu sorunun cevabı da yine şiirde, bir üslup, bir söyleyiş özelliği olarak belirtilmemiştir. Zira şâirin, kişileştirdiği aşkın, kimliği ile onun yapı ve fonksiyonları karşısında içine düştüğü bir kısım tereddütler ve hayretler, şiirin son bölümünde geçen:

“Şaşırırım kaldım işte, bilmem ki n'emsin ?

mısraında açıkça ortaya konulmuştur.

*“ Ne olur bir gün beni kapında olsun dinle
Öldür bendeki beni sonra dirilt kendinle
Çarpsan kara sevdâyı en azından yüz binle
Nasıl bağlandığımı anlarsın kemendinle
Kaç defa çıkıp gittim buralardan yeminle
Ama her defasında geri döndüm seninle
Hangi düğüm çözülür, nazla, sitemle, kinle
Ne olur bir gün beni kapında olsun dinle.”*

Şiirin bu ikinci bölümünde, “Hakîki aşka” hitap yine devam ediyor. Duyan, düşünen, algılayan ve gözlemleyen bir varlık olarak insanoğlunun, hayatın bir kısım olayları karşısında halden hale girmesi, kendi içerisinde kendisiyle çatışması kaçınılmazdır. Kişinin iç dünyasında tezahür eden bu “psikolojik değişkenlik”, özellikle tasavvuf muhitine yeni giren müritlerde sıkça görüldüğü gibi, bu yolda hayli mesafeler kat etmiş sâliklerde de görülen bir ruh halidir. Şair, aşk yolunun tahammül edilmesi zor olan çilelerinden, meşâkkâtlerinden, acı ve ızdıraplarından usanmış ve bu ruh hali içerisinde aşk muhitinden bir daha dönmek üzere yemin ederek uzaklaşmıştır. Ancak her defasında da kendisinden hiçbir zaman ayrılmayan aşk ile birlikte, onun muhitine tekrar geri dönmüştür. Çünkü artık “aşkın” esiri olmuştur. Şair; “çıkmaq-gitmek”, “geri dönmek” gibi tezatlarla nefsi ve aşkı arasında baş gösteren bir iç çatışmada, psikolojik değişkenliğinin bertaraf edilmesi için aşktan, kendisini ömründe bir gün olsun dinlemesini, içine düştüğü halleri anlamasını ister. Zira hiçbir düğümün; nazla, sitemle ve kinle çözülemeyeceğini, hayat sırlarının ancak aşkın da sahip olduğu sabır, şefkat, hoşgörü, fedakârlık, merhamet, iyilik, hürmet, bağlılık, sevgi ve umutla çözülebileceği gerçeğini ortaya koyar. Şairin içine düştüğü, başarılı bir şekilde de tasvir ve tavsifini yaptığı bu ruh hâli, Yunus' un:

*“ Hak bir gönül verdi bana hâ demeden hayran olur
Bir dem gelir şâdî kılar, bir dem gelir giryân olur.”*

*...
“ Bir dem gelir İsî gibi ölmüşleri diri kılar
Bir dem girer kibr evine Fir'avn ile Hâman olur”¹³*

beyitlerinde de açıkça ifade edilmiştir. Söz konusu beyitlerde görüldüğü gibi gönül, gördüklerine hâ demeden hayran olan, bazen son derece neşeli, huzurlu, bazen ağlayan, bazı hallerde İsa olup ölmüşleri diriltme mucizesini gösteren, bazen de gurur ve kibir dairesinde zalim Firavun ile onun baş veziri Hâman olan bir “değişkenlik” gösterir. Şiirde geçen:

*“Kaç defa çıkıp gittim buralardan yeminle
Ama her defasında geri döndüm seninle”*

¹²)Doç.Dr. Hayrani ALTINTAŞ, **Tasavvuf Tarihi**, Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları No:171, Ankara, 1986, s.111,112

¹³) Ahmet KABAKLI, “age”, s.64

Mısralarında beliren “umut”un, özellikle bozulan sayısız yeminlerin sonunda ortaya çıkması, Mevlâna’nın meşhur rubâisindeki: “*Sen gel, ne olursan ol yine gel! Kafır, ateşperest, putperest hasılı her ne mezhepte olursan ol yine gel ! Zira bizim dergâhımızda ümit kapısı kapalı değildir, yeis yoktur, sen günâhkâr da olabilirsin, belki yüz kere tövbeni bozmuş olabilirsin, ümitsizliğe düşme yine gel!*”¹⁴ sözlerindeki “umut” ve “daveti” hatırlatmaktadır.

Bakiler, burada dikkatini yine “aşk” üzerine odaklamış olmakla beraber, dış âlemle de alâkasını kesmemiş ve onun etkisinden kendisini kurtaramamıştır. Bu durum birinci bölümde “doludizgin atlarla” ve “ipekten kanatlarla” kaçmak, “en serin imbatlarla karşısına çıkmak”, “yeminle çıkıp gitmek”, “geri dönmek”, “aşkın kemendiyle bağlanmak”, şiirin sonuna doğru da “bazen kız kardeş”, “bazen öp öz anne olmak”, burada yan yöre olmak” gibi ifadeler şiirdeki muhtevanın dış âlemle olan ilgi ve alâkasını ortaya koyar. Ancak bütün bu ifadelere bağlı olan anlamlar, sağlam bir zincirin halkaları gibi “sevgi”, “sevdâ” ve “aşk” intibaları ile irtibatlandırılmıştır. Nitekim henüz üzerinde durmadığımız son bölümde geçen “*Bazen kız kardeşimsin, bazen öp öz annemsin*” mısraında “aşk”, kız kardeş sevgisi ve anne sevgisi olarak karşımıza çıkar. “Nefis” daima dış âlemle, “aşk” ise iç âlemle temas halinde bulunmayı arzular. “Aşk” ile “nefsin” karşılıklı bu iç ve dış çatışmasında daima içten, yani aşktan yana bir tavır takınan şair, dışı daima içe bağlamaya gayret gösterir. Bu durum:

“*Nasıl bağlandığımı anlarsın kemendinle*”

mısraında çok güzel bir şekilde ifadesini bulmuştur. Yaşanılan hayata ait güzellikleri hiç tükenmeyecekmiş gibi gösteren arzu, istek ve heveslerin, nihayet gelip geçici olduğunu anlayan insanoğlu, hakîkati görmeye, anlamaya ve yaşamaya başlayınca, içinde bir kısım isyanlar ve kabuller ortaya çıkar. İçe bağlılığın bir tezâhürü olan bu duyuş ve düşünceler, aynı üslup özellikleriyle Necip Fazıl’da da görülür. Edebiyatımızda bir gönül şairi olarak da bilinen Kısakürek:

“*Acıya acıda buldum ilacı*”

diyerek dış ile olan alâkasını tamamen kesmiş, içe yönelmiştir. O açıkça ruhta, yani gönül âleminde yaşayacağını belirtir.¹⁵

“*Şaşırdım kaldım işte, bilmem ki n’emsin?
Bazen kız kardeşimsin, bazen öp öz annemsin
Sultanımsın susunca, konuşunca kölemsin
Eksilmeyen çilemsin
Orada ufuk çizgim, burda yanım yöremsin
Çaresizim çaremsin.
Şaşırdım kaldım işte, bilmem ki n’emsin?*”¹⁶

Düşünce dünyamızda geniş bir yer kaplayan “sevgi”, “sevda” ve “aşk” gibi birbirine çok yakın anlamlı kelimelerin; zaman içerisinde anlam genişlemesi yahut anlam daralması gibi dil hadiselerine maruz kalarak, kendi anlam sınırlarını çizip, kendilerine has olan bir anlam dünyasında yaşadıkları hepimizin malumudur. Şiirin asıl konusunu teşkil eden “aşk”, şiirin genel yapısında, kendi anlamı olan “beşerî ve hakîki aşk” şeklinde karşımıza çıkarken; bazen “sevda” bazen “sevgi” bazı hallerde ise “umut” olarak varlığını hissettirmektedir. Nitekim düşünce dünyamızda yer eden anlamıdır ki, “sevgi” ile alâkalı sözlerimizde “çocuk sevgisi”, “insan

¹⁴) Mahir İZ, **Tasavvuf**, Rahle Yayınları, İstanbul, 1969, s.214

¹⁵) Hüseyin TUNCER, **Edebiyat Araştırma ve İncelemeleri**, Akademi Kitabevi, İzmir, 1999, s.167.

¹⁶) Yavuz Bülent BAKİLER, **Seninle**, İstanbul, 1991, s.6-7

sevgisi”, “aile sevgisi” diyebiliyoruz. Şiirde geçen: “*Bazen kız kardeşimsin, bazen öp öz annemsin*” mısraında ifade edildiği gibi “kız kardeş sevgisi”, “anne sevgisi” ifadelerini kullanabiliyoruz. Keza “ilâhî aşk”, “mecazî aşk”, “peygamber sevdası”, “Allah aşkı” gibi ifadeleri rahatlıkla söyleyebiliyoruz. Lâkin “çocuk sevgisi” dediğimiz halde, “çocuk aşkı” diyemiyoruz; bunun gibi “kız kardeş aşkı”, “ana aşkı”, “baba aşkı” diyemiyoruz. Şiirde “aşk”ın anlama dayanan söz konusu bu farklı hususiyetleri, mısraların anlam derinliğine başarıyla sindirilmiş vaziyettedir. BAKİLER’ in, şiirin bu son bölümünün ilk ve son mısralarını teşkil eden:

“*Şaşırđım kaldım işte, bilmem ki n’emsin?*”

soru cümlesindeki “şaşkınlığı”, “hayreti”, “hayranlığı” şiirin genel yapısı içerisinde “aşk”ın sahip olduğu bahis konusu muhtelif görüntülerinden, farklı şekillerde tezâhür eden yapı ve fonksiyonlarından kaynaklanmaktadır. Bu konuda merhum Hocam Prof. Dr. M. Kaya BİLGEGİL, “Şiir ve Mâbâdı” başlıklı yazısında, şiirin menşeiini “hayret” duygusuna dayandırarak: “*İlâhî güzelliklerin derûnunda uyandırdığı hayranlığı temâşâ edebilen insan tam insandır. O hayranlığa kelimelerle lâıyk olduğu bedeni verebilen insan da şâir olanı.*”¹⁷ demiştir. Nitekim birinci bölümde de izah ettiğimiz gibi BAKİLER, dıştan içe doğru iç içe halkalanan “sevgi”, “sevda” ve “aşk” dünyasının “korku”, “umut”, “sevinç”, “huzur”, “özlem”, “hasret” ve “kahır” dolu üç farklı atmosferinde “hayret” ve “hayranlık”la seyrederken, kendisine yüreği kadar yakın olan “aşk”, bazen kız kardeş, bazen de öp öz anne sevgisi şeklinde tecelli eder. Hatta “aşk”; bazı hallerde çözülmesi son derece zor, şairi anlamak istemeyen, ona sitemde bulunan, naz eden, kin güden bir arkadaştır, sevgilidir, dosttur. O, şairin:

“*Orada ufuk çizgim, burda yanım yöremsin*”

mısraında dediği gibi; “burada” diğer bir ifadeyle bu fani dünyada” yapılanlar, edilenler”; “orada” yani ahret âleminde ise bu fani âlemde çekilen çilelerin, sabredilen musibetlerin birer mükâfatı olarak vadedilen sonsuz ve sınırsız güzelliklerin bahşedildiği”ufuk çizgisidir”. Hallacı Mansûr, “aşk” için: “*Sana ait vasıflardan arınıp sevgiliye ait vasıflarla yaşamandır.*” derken, Kuşeyrî de: “*Gerçek aşkta senden sana hiçbir şey kalmaz.*” diyor¹⁸

“*Sultanımsın susunca, konuşunca kölemsin
Eksilmeyen çilemsin
Orada ufuk çizgim, burda yanım yöremsin
Çaresizim çaremsin.*”

Tasavvuf yolunda mürîde gösterilen hedef, varlık ötesindeki “ufuk çizgisi”dir. Allah (cc)’ın rızasını kazanmaktan geçen bu hedefe ulaşmak için; “az yemek”, “az uyumak”, “az konuşmak” gibi düstûrların yanında; çokça “zikretmek”, verilen her türlü nimetlere, ilâhî lütuflara “şükredip”, “hamdetmek”, karşılaşılan acı ve ızdıraplara “tahammül göstermek”, gelebilecek belâlara ise “sabretmek” gibi usûl ve erkâna riayet şarttır. Zira aşk, BAKİLER’in ifadesiyle eksilmeyen çiledir. Bunun ise tasavvuftaki adı şiirde de geçtiği gibi bir bakıma “ölmeden önce ölmek” dir. İnsan-ı kâmil denilen ideal insan tipinde “aşk”, artık ruh ve bedeni emri altına almış ve suskunluk sayesinde o sınırsız derinlik ve enginlikteki gönül mülküne sultan olmuştur. Çaresiz gönüle çare olmuştur. Yeryüzünde Allah’ın halifesi olmak gibi bir paye ile şereflendirilen insan,¹⁹ M. Fethullah GÜLEN’ in ifadesiyle; “*Her zaman başkalarıyla iç içe*

¹⁷) M. Kaya BİLGEGİL, *Cehennem Meyvası*, Yeni Türk Matbaacılık Anonim Şirketi, İstanbul, 1944, s.9; Doç. Dr. İsmail ÇETİŞLİ, *Yeni Türk Edebiyatı Metin Tahlillerine Giriş*, Kardelen Kitabevi, Isparta, 1999, s.30

¹⁸) Y. Nuri ÖZTÜRK, *Kur’ân-ı Kerim ve Sünnete Göre Tasavvuf*, Fatih Yayınevi, İstanbul, 1979, s.442.

¹⁹) *Bakara,30; En’âm,165; A’râf,69,71; Yûnus,14,73; Neml,62; Fâtır,39; Sâd,26*

yaşasa da, her şeyi farklı görür, farklı duyar, farklı değerlendirir ve her haliyle sürekli bir farklılık sergiler... Bütün dünya ve içindekilerin, kendi tasarrufuna verildiğinin de farkındadır.”²⁰

Ayrıca, susmanın fazileti ile ilgili olarak Lukman Aleyhisselâm oğluna: “Ey oğulcuğum! Suskunluk üzerinde hiç pişman olma! Konuşmak, gümüştense, susmak, altındandır.”, “Ey oğulcuğum! Ben, konuşma üzerinde pişmanlık duymuşum, fakat suskunluk üzerinde hiç pişmanlık duymamışumdur.”²¹ diyor. Lâkin aşk, sır ve mânâ dolu aydınlık dünyasını, konuşup da âleme açarsa, o zaman “aşk”, aşk olmaktan çıkar; sultanlığının sahip olduğu o sınırsız mülkünü kaybeder ve nefsin kölesi durumuna düşer. Zira aşkın konuşmaması, “halin” en güzel ifade edilişi, en lâtif anlatılışıdır. Şair tasavvuftaki bu gönül halini:

“ Sultanımsın susunca, konuşunca kölemsin”

mısraında, birbirine tamamen tezat teşkil eden dört kelime grubu ile duyan yüreklere adeta nakşetmiştir. Benzer inanç, duyuş ve düşünceler Şeyh GALİP’ in his ve hayâl dünyasında:

“ Aşk gelüp milk-i dile oldu şâh
Derd ü gam u mihneti kıldı sipâh”²²

şeklinde ifadesini bulmuştur.

İlk iki bölümde gördüğümüz birinci mısraların, bölümün son mısraında tekrar edilmesi hali bu son bölümde de aynen uygulanmıştır. “ Şaşırdım kaldım işte, bilmem ki n’emsin?” mısraında “aşk”a yöneltilen; (Ey aşk) şaşırdım kaldım işte, bilmem ki (sen benim) neyimsin? sorusunu; BAKİLER, muhtelif zamanlarda yaşadığı ruh haline dayanarak; “kız kardeşimsin”, “annemsin”, “sultanımsın”, “kölemsin”, “çilemsin”, “ufuk çizgimsin”, “yanım - yöremsin”, “çaremsin” şeklindeki ifadeleriyle bizzat cevaplandırmasına rağmen, yine de bu “aşk”ın ne olduğunu ortaya koymak istememiştir. Esasen şair, tasavvufta belli bir yükseliş makamı olan “hayret” noktasında, sonu hiç gelmeyecekmiş gibi görünen tefekkür iklimine girmiş ve “aşkı ile kendisini” baş başa bırakmıştır. Sadece kendisini mi?... Okuyucusunu da...

---

²⁰) M. Fethullah GÜLEN, “İslâm’ın Gölgesinde Hayat”, Sızıntı, Aylık İlim Kültür Dergisi, Kasım 2000, Yıl 22, Sayı 262, s.3.

²¹) M. Asım KÖKSAL, **Peygamberler Tarihi**, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara, 1995, C.II, s.234

²²) Abdülbâki GÖLPINARLI, **Mesnevî ve Şerhi**, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 1973, C.III, s.558,559.

ŞAŞIRDIM KALDIM İŞTE

Sözde, senden kaçıyorum doludizgin atlarla
Bazen sessiz sedasız ipektan kanatlarla
Ama sen hep bin yıllık bilenmiş inatlarla
Karşıma çıkıyorsun en serin imbatlarla
Adını yazıyorsun bulduğun fırsatlarla
Yüreğimin başına noktalarla, hatlarla
Baş başa kalıyorum sonunda heyhatlarla
Sözde, senden kaçıyorum doludizgin atlarla

Ne olur bir gün beni kapıda olsun dinle
Öldür bendeki beni sonra dirilt kendinle
Çarpsan kara sevdayı en azından yüz binle
Nasıl bağlandığımı anlarsın kemendinle
Kaç defa çıkıp gittim buralardan yeminle
Ama her defasında geri döndüm seninle
Hangi düğüm çözülür, nazla, sitemle, kinle
Ne olur bir gün beni kapıda olsun dinle.

Şaşırdım kaldım işte, bilmem ki n'emsin?
Bazen kız kardeşimsin, bazen öpöz annemsin
Sultanımsın susunca, konuşunca kölemsin
Eksilmeyen çilemsin
Orada ufuk çizdim, burda yanım yöremsin
Çaresizim çaremsin.
Şaşırdım kaldım işte, bilmem ki n'emsin?

YAVUZ BÜLENT BAKİLER